ליקוטי הלכות — הלכות גנבה

הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל:

עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בַּמַּאֲמָר 'אַשְׁרֵי הָעָם-שֶׁל הַשְּׁגָחָה' סִימָן יג שֶׁעַל יְדֵי שְׁבִירַת תַּאֲוַת מָמוֹן מַמְשִׁיכִין הַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה וּשְׁבִירָתָהּ עַל יְדֵי הַצְּדָקָה. וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לִבְחִינַת הַמְּשָׁכַת וְקַבָּלַת הַתּוֹרָה שֶׁעַל יְדֵי זֶה אָנוּ סְמוּכִין לְעֵינָיו יִתְבָּרַךְ וְעַל יְדֵי זֶה הַהַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה, דְּהַיְנוּ שֶׁהוֹלֵךְ הָרְאוּת בְּהַכָּאָה וְחוֹזֵר לְעֵינָיו יִתְבָּרַךְ בִּבְחִינַת שׁוּב נָא הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה שֶׁזֶּה בְּחִינַת הַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב:

הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם כֶּפֶל וְלֹא הַגַּזְלָן וְאִיתָא בַּגְּמָרָא, מִפְּנֵי מַה הֶחְמִירָה תּוֹרָה בְּגַנָּב מִבְּגַזְלָן וְכוּ' זֶה הַשָּׁוָה וְכוּ' וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁעָשָׂה עַיִן שֶׁל מַטָּה כְּאִלּוּ אֵינוֹ רוֹאֶה וְכוּ' וּפֵרֵשׁ הַמַּהַרְשָׁ"א שֶׁהַגַּנָּב כָּפַר בַּהַשְׁגָּחָה וְכוּ', עַיֵּן שָׁם:

הָעִנְיָן הָעֹנֶשׁ שֶׁל הַגַּנָּב לְשַׁלֵּם כֶּפֶל בִּשְׁבִיל שֶׁפָּגַם בַּהַשְׁגָּחָה. וְלִכְאוֹרָה מַה שַּׁיָּכוּת יֵשׁ לְתַשְׁלוּמֵי כֶּפֶל בִּשְׁבִיל פְּגַם הַהַשְׁגָּחָה וְאֵיךְ הִוא מִדָּה בְּמִדָּה:

עַל פִּי הַמַּאֲמָר הַמַּתְחִיל 'צִוִּיתָ צֶדֶק עֵדוֹתֶיךָ וֶאֱמוּנָה מְאֹד בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן סִימָן כג עַל שְׁאֵלַת סָבִי דְּבֵי אַתּוּנָא אֵימָא לָן מִלֵּי דִּכְדִיבָא וְכוּ' מִלְּחָא כִּי סָרְיָא וְכוּ'. וְהַכְּלָל, כִּי תַּאֲוַת מָמוֹן הִוא בְּחִינַת עֲבוֹדָה זָרָה, הַיְנוּ כָּל הָעֲבוֹדוֹת זָרוֹת שֶׁל כָּל הַשִּׁבְעִים אֻמּוֹת כֻּלָּם תְּחוּבִים בַּמָּמוֹן. וּמִי שֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן חַס וְשָׁלוֹם, הוּא עוֹבֵד כָּל הָעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל כָּל הַשִּׁבְעִים אֻמּוֹת, כִּי יֵשׁ שִׁבְעִים אַנְפִּין נְהִירִין שֶׁהֵם בְּחִינַת חַיִּים, בְּחִינַת שִׂמְחָה, בְּחִינַת שִׂמַּח זְבוּלֻן, בְּחִינַת מַשָּׂא וּמַתָּן בֶּאֱמוּנָה, כִּי אֱמוּנָה הִוא בְּחִינַת אֱמֶת שֶׁהִוא אוֹר הַפָּנִים וְכוּ'. וּלְעֻמַּת זֶה שִׁבְעִים אַנְפִּין חֲשׁוֹכִין עַצְבוּת מָרָה שְׁחוֹרָה חֹשֶׁךְ בְּחִינַת מִיתָה בְּחִינַת בְּעִצָּבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, בְּחִינַת תַּאֲוַת מָמוֹן וְכוּ'. וּבִשְׁבִיל זֶה קָשִׁין מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֶדָה, כִּי כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל בְּתַאֲוַת מָמוֹן חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי הַשְׁכִּינָה צוֹעֶקֶת עָלָיו קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעִי בְּחִינַת שִׁבְעִים קָלִין כְּפוּלִים, דְּהַיְנוּ קַלַּנִי מֵרֹאשִׁי קַלַּנִי מִזְּרוֹעִי שְׁתֵּי פְּעָמִים שִׁבְעִים קָלִין הַנַּ"ל, כִּי הַיּוֹלֶדֶת קֹדֶם הַלֵּדָה צוֹעֶקֶת שִׁבְעִים קָלִין, אַךְ כְּשֶׁנּוֹפֵל לְתַאֲוַת מָמוֹן חַס וְשָׁלוֹם, אֲזַי צוֹעֶקֶת הַשְׁכִּינָה עָלָיו שְׁתֵּי פְּעָמִים הַשִּׁבְעִים קָלִין הַנַּ"ל. שֶׁהֵם מֵאָה וְאַרְבָּעִים קָלִין כְּמִסְפַּר מָמוֹן עִם הָאוֹתִיּוֹת וְעַל כֵּן קָשִׁין מְזוֹנוֹתָיו כִּפְלַיִם כַּיּוֹלֶדָה, כִּי שָׁם יֵשׁ שִׁבְעִים קָלִין אַךְ כָּאן צוֹעֶקֶת מֵאָה וְאַרְבָּעִים קָלִין כַּנַּ"ל וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. וְתִקּוּן שֶׁל תַּאֲוַת מָמוֹן הוּא רַק עַל יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית שֶׁעַל יְדֵי זֶה מֵאִיר עָלָיו אוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים בְּחִינַת אַנְפִּין נְהִירִין הַנַּ"ל בְּחִינַת שִׂמַּח זְבוּלֻן וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב:

הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל:

עַל פִּי הַתּוֹרָה 'פָּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן' בְּסֵפֶר לִקּוּטֵי מוֹהֲרַ"ן הָרִאשׁוֹן סִימָן ס עַיֵּן שָׁם כָּל הַתּוֹרָה מֵרֹאשָׁהּ לְסוֹפָהּ:

וְהַכְּלָל הַיּוֹצֵא מִשָּׁם לְעִנְיָנֵנוּ שֶׁעַל יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת מְעוֹרְרִין וּמְקִיצִין אֶת בְּנֵי אָדָם מִשְּׁנָתָם. כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה בְּנֵי אָדָם שֶׁיְּשֵׁנִים אֶת יְמֵיהֶם וְיֵשׁ שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה אַף עַל פִּי כֵן כָּל עֲבוֹדָתָם הִוא בִּבְחִינַת שֵׁנָה וְכוּ', עַיֵּן שָׁם. וְצָרִיךְ לְעוֹרְרָם מִשְּׁנָתָם וְיֵשׁ שֶׁנָּפְלוּ לִבְחִינַת שֵׁנָה עַל יְדֵי מַעֲשִׂים רָעִים וְיֵשׁ שֶׁהֵם אֲנָשִׁים כְּשֵׁרִים, אֲבָל נָפְלוּ לִשֵּׁנָה עַל יְדֵי אֲכִילָה, כִּי כְּשֶׁאוֹכֵל מַאֲכָל שֶׁאֵינוֹ מְבָרֵר לְמַאֲכַל אָדָם יוֹכֵל לֶאֱבֹד אֶת פָּנָיו וְלִפֹּל לִבְחִינַת שֵׁנָה, כִּי עִקַּר בְּחִינַת הַשֵּׁנָה הִוא בְּחִינַת הִסְתַּלְּקוּת הַדַּעַת שֶׁהוּא הַפָּנִים וְכוּ'. וְהִתְעוֹרְרוּת הַשֵּׁנָה הוּא עַל יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁהַצַּדִּיק מַלְבִּישׁ בָּהֶם אֶת הַפָּנִים שֶׁל תּוֹרָה מֻחְמֶצֶת שְׁלֹשָׁה טְעָמִים, כַּמְבֹאָר שָׁם וְהַטַּעַם הַשְּׁלִישִׁי הוּא, כִּי הַחִיצוֹנִים הָאוֹחֲזִין בּוֹ לֹא יַנִּיחוּ אוֹתוֹ לָצֵאת עַל כֵּן צָרִיךְ

לְהַלְבִּישׁ אֶת פָּנָיו כְּדֵי לְשַׁנּוֹתוֹ שֶׁלֹּא יַכִּירוּ בּוֹ בִּבְחִינַת מְשַׁנֶּה פָּנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ שֶׁעַל יְדֵי שֶׁמְּשַׁנִּין אֶת פָּנָיו וּמַלְבִּישִׁין לוֹ פָּנָיו שֶׁל תּוֹרָה שֶׁאָבַד בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת עַל יְדֵי זֶה וַתְּשַׁלְּחֵהוּ, כִּי עַל יְדֵי זֶה אֵין מַכִּירִין בּוֹ וּמַנִּיחִין אוֹתוֹ וְשׁוֹלְחִין אוֹתוֹ וְיוֹצֵא לַחָפְשִׁי מֵהֶם וְכוּ'. וְיֵשׁ סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁהֵם בְּקֶרֶב שָׁנִים, כִּי הַשִּׁבְעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה הֵם בְּחִינַת שִׁבְעִים שָׁנִים וְכוּ'. אֲבָל יֵשׁ סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת שֶׁהֵם בִּבְחִינַת הַדְּרַת פָּנִים שֶׁכָּל הַשִּׁבְעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה נִמְשָׁכִין וּמְקַבְּלִין מֵהֶם, כִּי יֵשׁ מִי שֶׁנָּפַל מִכָּל הַשִּׁבְעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְעוֹרְרוֹ בְּשׁוּם פָּנִים כִּי אִם עַל יְדֵי סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת שֶׁהֵם בְּחִינַת הַדְּרַת פָּנִים שֶׁכָּל הַשִּׁבְעִים פָּנִים מְקַבְּלִין מֵהֶם וְעַל יְדֵיהֶם יְכוֹלִין לְעוֹרֵר וּלְהָקִיץ אֲפִלּוּ מִי שֶׁנָּפַל מִכָּל הַשִּׁבְעִים פָּנִים שֶׁל תּוֹרָה וְכוּ'. וְעַל יְדֵי הִתְעוֹרְרוּת הַשֵּׁנָה עַל יְדֵי זֶה לְהַתִּיר פֶּה אִלְּמִים וּלְהַתִּיר פֶּה עֲקָרוֹת, כִּי עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה פְּקִידוֹת עֲקָרוֹת וְכוּ'. וְעַל יְדֵי פְּקִידוֹת עֲקָרוֹת נִמְשָׁךְ וְנִתְגַּלֶּה יִרְאָה שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת פְּקִידַת יִצְחָק שֶׁנִּפְקְדָה שָׂרָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִתְגַּלֶּה יִרְאָה גְּדוֹלָה וְכוּ'. וְעַל יְדֵי הַיִּרְאָה נִמְשָׁךְ אֲרִיכַת יָמִים וְכוּ' שֶׁזּוֹכִין לְהַאֲרִיךְ אֶת יָמָיו שֶׁכָּל יוֹם בְּתְחִלָּתוֹ הוּא קָצָר, כִּי בִּתְחִלַּת הַיּוֹם עֲדַיִן הָעֲבוֹדָה קְצָרָה וּבְצִמְצוּם גָּדוֹל, וְאַחַר כָּךְ צְרִיכִין לְהַרְחִיב אֶת הַיּוֹם שֶׁכָּל שָׁעָה שֶׁבָּאָה אַחַר כָּךְ תִּהְיֶה רְחָבָה וּגְדוֹלָה וַאֲרֻכָּה יוֹתֵר בַּעֲבוֹדַת ה'. וְכֵן יוֹם שֶׁבָּא אַחַר כָּךְ יִהְיֶה עוֹד יוֹתֵר אָרֹךְ בִּקְדֻשָּׁה וַעֲבוֹדָה יְתֵרָה וְכֵן בְּכָל יוֹם וָיוֹם, כִּי זֶהוּ עִקַּר הָאֲרִיכוּת יָמִים שֶׁל הָאָדָם שֶׁצְּרִיכִין לִרְאוֹת שֶׁכָּל יוֹם שֶׁבָּא אַחַר כָּךְ יִתְאָרֵךְ יוֹתֵר בְּתוֹסְפוֹת קְדֻשָּׁה וְדַעַת וְכוּ' וְזֶה זוֹכִין עַל יְדֵי יִרְאָה בִּבְחִינַת יִרְאַת ה' תּוֹסִיף יָמִים וְכוּ'. וְיִרְאָה מַצִּיל מִפֻּגָם הַבְּרִית. וְעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְקַבֵּל אֶת הָעֲשִׁירוּת בְּתוֹךְ הָאֲרִיכוּת יָמִים שֶׁהוּא בְּחִינַת זָקֵן בְּחִינַת תִּקּוּנֵי עַתִּיק שֶׁעַל יְדֵי הָעֲשִׁירוּת הַגָּדוֹל הַזֶּה זוֹכִין לְהִתְבּוֹנְנוּת גָּדוֹל וְנִפְלָא שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל הִתְבּוֹנְנוּת הַזֶּה כִּי אִם עַל יְדֵי עֲשִׁירוּת גָּדוֹל מְאֹד כָּל הוֹן דְּעָלְמָא וְלֹא תֶחְסַר כָּל בָּהּ וְכוּ', כַּמְבֹאָר כָּל זֶה הֵיטֵב שָׁם, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב:

הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל:

יֵשׁ לְרַמֵּז עַל פִּי הַתּוֹרָה 'תִּקְעוּ תוֹכָחָה' בְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא ח, עַיֵּן שָׁם כָּל הַתּוֹרָה:

וְהַכְּלָל לְעִנְיָנֵנוּ שֶׁיֵּשׁ שָׁלֹשׁ מִחִין שֶׁהֵם מְחִצּוֹת פְּרוּסוֹת בִּפְנֵי תַּאֲוַת נאוּף שֶׁהֵם בְּחִינַת שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת הַיּוֹם וְכוּ' וּכְשֶׁהַסִּטְרָא אָחֳרָא יוֹנֵק מֵהָרַחֲמָנוּת וַאֲזַי נִפְגָּם הָרַחֲמָנוּת וְנַעֲשֶׂה אַכְזָרִיּוּת וְדִין, אֲזַי נִפְגָּמִין הַמִּחִין בִּבְחִינַת מִחִין דְּקַטְנוּת וּמִשָּׁם מִתְגַּבֵּר תַּאֲוַת נאוּף וַאֲזַי הַתְּפִלָּה בִּבְחִינַת דִּין וְאָז הַסִּטְרָא אָחֳרָא רוֹצָה לְבַלֵּעַ אֶת הַתְּפִלָּה שֶׁהִיא בִּבְחִינַת דִּינִים, כִּי יְנִיקַת הַסִּטְרָא אָחֳרָא מֵהַדִּינִים. וַאֲזַי צְרִיכִין בַּעַל כֹּחַ גָּדוֹל שֶׁיִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּה בִּבְחִינַת דִּין וְכוּ' וְאָז הַסִּטְרָא אָחֳרָא מְכָרַחַת לְהוֹצִיא וּלְהַחֲזִיר כָּל הַקְּדֻשּׁוֹת שֶׁבָּלְעָה. וְלֹא דַּי בָּזֶה אַף גַּם הִיא מְכָרַחַת לְהָקִיא וּלְהוֹצִיא גַּם עֲצָמוּת חִיּוּתָהּ מִקִּרְבָּהּ וּבְטָנָהּ בִּבְחִינַת חַיִל בָּלַע וַיְקִאֶנּוּ מִבִּטְנוֹ יוֹרִישֶׁנּוּ אֵל וְכוּ', שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת גֵּרִים וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל הַתּוֹרָה הֵיטֵב כִּי נוֹרָא הוּא:

הַגַּנָּב מְשַׁלֵּם כֶּפֶל:

עַל פִּי הַתּוֹרָה 'תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ' וְכוּ' בְּסִימָן ט, עַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁמְּבֹאָר עַל פָּסוּק צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְכוּ':

וְהַכְּלָל שֶׁעַל יְדֵי הַדִּבּוּר הָאֱמֶת יִרְאֶה הַפְּתָחִים לָצֵאת מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ הַגָּדוֹל הַמְסַבֵּב אוֹתוֹ, כִּי כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל אֲזַי הַחֹשֶׁךְ, שֶׁהֵם הַקְּלִפּוֹת, מְסַבְּבִין אוֹתוֹ בְּמַחֲשָׁבוֹת וְרַעְיוֹנִים חִיצוֹנִים הַרְבֵּה מְאֹד וְכוּ' וְהַתִּקּוּן לָזֶה אֱמֶת וְכוּ'. וַאֲזַי כְּשֶׁיּוֹצֵא מִן הַחֹשֶׁךְ עַל יְדֵי הַדִּבּוּר אֱמֶת הוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת פְּתָחִים גַּם לְאַחֵר שֶׁהוּא מִן הַצַּד חוּץ לַקְּדֻשָּׁה, דְּהַיְנוּ לְקָרֵב גַּם אוֹתוֹ לַה' יִתְבָּרַךְ שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת וּפָתַח הַתֵּבָה בְּצִדָּהּ תָּשִׂים וְכוּ', עַיֵּן שָׁם כָּל זֶה הֵיטֵב: